

BILAGA 6

Riktlinjer för redigering

DAISY ljud

2009-01-01

Innehåll

Riktlinjer för redigering	1
DAISY ljud	1
1 Inledning	5
1.1 <i>Förutsättningar</i>	5
1.1.1 Återgivning av den tryckta boken	5
1.1.2 Olika användarbehov.....	6
1.1.3 DAISY 2.02-standarden	6
1.2 <i>Strukturen i den digitala talboken, DAISY</i>	6
1.2.1 Sekventiell ordning	6
1.2.2 Hierarkisk struktur.....	6
1.2.3 NCC-källfilen	6
1.2.4 Rubrikstruktur	6
1.2.5 Inslag som skapas för talboken	7
1.2.6 Sidstruktur	7
2 Redigering av skön-, fack- och högskolelitteratur	9
2.1 <i>Inledande inslag i talboken</i>	9
2.1.1 Titel.....	9
2.1.2 Information om 17 § upphovsrättslagen	9
2.1.3 Information om talboken	9
2.1.4 Förlagsinformation	11
2.1.5 Baksidestext och fliktext	11
2.1.6 Förlagsreklam och recensioner av författarens övriga produktion	11
2.1.7 Författarens tidigare verk	11
2.1.8 Delar i serier.....	11
2.1.9 Tack, dedikation, motto etc.....	11
2.1.10 Innehållsförteckning.....	12
2.1.11 Förord	12
2.1.12 Inledning.....	12
2.2 <i>Den löpande texten</i>	13
2.2.1 Delar.....	13
2.2.2 Kapitel	13
2.2.3 Underavsnitt	13
2.2.4 Kapitelindelade böcker utan rubriker	13
2.2.5 Läsning av sidnummer	14
2.3 <i>Illustrationer och tabeller</i>	14
2.3.1 Placering och indexering av illustrationer och tabeller	14
2.3.2 Information om lokal navigation i bildsviter	15
2.4 <i>Kompletterande text: marginaltext, faktarutor</i>	15
2.5 <i>Ordning för rubriker skapade för talboken</i>	15
2.6 <i>Avslutande inslag i talboken</i>	15
2.6.1 Käll- och litteraturförteckning.....	16
2.6.2 Register	16
2.6.3 Bildförteckning	17
2.6.4 Noter.....	17
2.6.5 Notförteckning i slutet av boken	17
2.6.6 Notförteckning efter kapitel eller del	17

2.6.7	Fotnoter	18
2.6.8	Bifogat material som inte omfattas av 17 § upphovsrättslagen	18
2.6.9	Högskolelitteratur som delleras	18
2.6.10	Avannons	18
3	Redigering av barn- och ungdomsböcker (skön- och facklitteratur)	19
3.1	<i>Inledande inslag i talboken</i>	19
3.1.1	Titel	19
3.1.2	Information om 17 § upphovsrättslagen	19
3.1.3	Information om talboken	19
3.1.4	Baksidestext	20
3.1.5	Sektioner som placeras inom inslaget Baksidestext	20
3.1.6	Förord	21
3.1.7	Innehållsförteckning	21
3.2	<i>Den löpande texten</i>	21
3.2.1	Delar	22
3.2.2	Kapitel	22
3.2.3	Underavsnitt	22
3.2.4	Kapitelindelade böcker utan rubriker	22
3.3	<i>Avslutande inslag</i>	22
3.3.1	Förlagsinformation	22
3.3.2	Avannons	23
3.4	<i>Illustrationer</i>	23
3.4.1	Placering och indexering av illustrationer och tabeller	23
3.5	<i>Barnböcker med musikillustrationer</i>	23
4	Redigering av facklitteratur för seende (talbok och tryckt bok används parallellt)	24
4.1	<i>Redigering</i>	24
5	Talbok för lästräning	25
5.1	<i>Inslagens ordning</i>	25
5.1.1	Påannons	25
5.1.2	Struktur i NCC-källfilen	25
5.1.3	Information om 17 § upphovsrättslagen	26
5.1.4	Information om talboken	26
5.1.5	Baksidestext	27
5.1.6	Förord	27
5.1.7	Innehållsförteckning	27
5.2	<i>Den löpande texten</i>	27
5.2.1	Avannons	27
5.3	<i>Sidnummer</i>	27
5.4	<i>Illustrationer</i>	28
5.5	<i>Easy Readers o dyl</i>	28
6	Specialinläsning och specialinläsning för seende	29
6.1	<i>Specialinläsning</i>	29
6.1.1	Inslagens ordning	29
6.1.2	Påannons	29
6.1.3	Information om 17 § upphovsrättslagen	29
6.1.4	Information om talboken	30

6.1.5	Innehållsförteckning.....	30
6.1.6	Den löpande texten.....	30
6.1.7	Avannons	30
6.1.8	Illustrationer.....	30
6.2	<i>Specialinläsning för seende</i>	30
6.2.1	Information om talboken.....	31
6.2.2	Pling	31
6.2.3	Illustrationer	31
6.2.4	Musik	31
6.2.5	Ljudillustrationer.....	31
6.2.6	Flera inläsare	31

1 Inledning

Riktlinjerna gäller för redigering på uppdrag av Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM).

Talböcker produceras enligt 17 § upphovsrättslagen för personer som på grund av funktionshinder inte kan läsa tryckta böcker. Hit räknas t.ex. personer med:

- synskada
- läs- och skrivsvårigheter
- utvecklingsstörning
- afasi

TPB har också ansvar för att förse funktionshindrade högskolestuderande med kurslitteratur. SPSM har motsvarande ansvar för barn och vuxna i grund- och gymnasieskola (inklusive komvux).

Dessa riktlinjer ger generella instruktioner om hur redigering ska utföras. I undantagsfall kan avvikelser förekomma och då gäller i första hand de medföljande anvisningarna för den aktuella boken.

Syftet med redigering av en tryckt bok är att strukturera den så att den som sedan använder talboken både ska kunna förstå hur boken är upplagd och kunna använda den så flexibelt som möjligt. Dessa riktlinjer ger instruktioner som kan delas in i två huvudmoment:

- Gå igenom den tryckta boken och ta ställning till hur innehållet, strukturen och funktionaliteten ska överföras till talboksmediet. Det är viktigt att boken får en sammanhållen och konsekvent struktur för att ge läsaren de bästa förutsättningarna för att ta till sig innehållet i boken.
- Skapa den digitala talbokens navigationsstruktur genom en NCC-källfil (Navigation Control Center)

Redigering ska ske innan källfilen skapas och inte löpande under inläsning.

1.1 Förutsättningar

1.1.1 Återgivning av den tryckta boken

Talboken ersätter den tryckta boken och ska innehålla allt som den tryckta boken innehåller. Texten i boken får inte ändras och tillägg inte göras, endast uppenbara tryckfel får rättas. De flesta illustrationer ska beskrivas, vissa ska dock strykas, se avsnitt *Illustrationer och tabeller*. Vid tveksamhet, kontakta beställaren.

1.1.2 Olika användarbehov

Talböcker läses av personer med läshinder, till exempel på grund av synskada, dyslexi, rörelsehinder, afasi, psykisk utvecklingsstörning, hörselskada (för hörselträning) eller konvalescenter. Såväl studenter som yrkesverksamma och nöjesläsare använder talböcker. Vid produktion kan inte undantag från riktlinjerna göras för att tillgodose en enskild låntagares önskemål eftersom alla talböcker ska kunna läsas av olika typer av låntagargrupper. SPSM gör i vissa fall produktioner med specifika pedagogiska anpassningar.

1.1.3 DAISY 2.02-standarden

De talböcker som TPB producerar ska följa DAISY 2.02-standarden. Specifikationen för DAISY 2.02-standarden finns i sin helhet på <http://www.daisy.org>. Specifikationen ligger under rubriken Standards. Standarden baseras på flera andra standarder som är framtagna av World Wide Web Consortium, se www.w3c.org. Den specifikation som framförallt är relevant för redigering är XHTML 1.0, vilket är den XML-grammatik som används för NCC-källfiler.

1.2 Strukturen i den digitala talboken, DAISY

DAISY möjliggör för användaren att få tillgång till hela talbokens innehåll på ett enda medium och att kunna navigera mellan sektioner och sidor med enkla knapptryckningar. Digitala talböcker kan beskrivas i två dimensioner, den sekventiellt flödande inlästa texten och den hierarkiskt indelade navigationsstrukturen.

1.2.1 Sekventiell ordning

Redigerarens uppgift är att bestämma i vilken sekventiell ordning den tryckta bokens sektioner ska återges. Huvudregeln är att man inte utan goda skäl ska ändra sektionernas ordning. Undantag gäller illustrationer, noter, tabeller med mera. Sådana sektioner bör ofta flyttas till platser i strukturen som är mer lämpliga för talboksmediet än där de är placerade i den tryckta boken.

1.2.2 Hierarkisk struktur

Innehållet i de flesta böcker är indelat i en hierarkisk struktur, t.ex. delar, kapitel, och underavsnitt. I DAISY 2.02-talböcker återges denna struktur i NCC-källfilen i form av navigerbara rubriker på olika nivåer.

1.2.3 NCC-källfilen

Innan man kan börja läsa in en DAISY-talbok skapar man en NCC-källfil. En NCC-källfil är ett XHTML-dokument som används i produktionsprogramvarorna för att generera talbokens NCC och SMIL-filer innan inspelningen kan påbörjas. Innehållet i detta dokument utgörs av talbokens rubriker och sidnummer.

1.2.4 Rubrikstruktur

Talbokens rubrikstruktur ska innehålla alla rubriker som förekommer i den tryckta bokens text samt några tillägg som beskrivs i avsnittet 2.1 ”Inledande inslag i talboken”.

Det får inte förekomma stavfel eller teckenfel i rubrikerna i NCC-källfilen.

Rubrikerna i talboken ska vara korrekt hierarkiskt strukturerade enligt XHTML 1.0. Vilka element som ska användas för vilka sektioner beskrivs i detalj i respektive avsnitt.

Exempel på rubrikstruktur:

```
<h1 class="title">Världens musikhistoria av Sven Svensson</h1>
<h1>Denna talbok är framställd för personer med funktionshinder enligt 17 § upphovsrättslagen.
Olaga spridning eller överföring beivras </h1>
<h1>Information om talboken</h1>
<h1>Förlagsinformation</h1>
<h1>Baksidestext</h1>
<h1>Innehåll</h1>
<h1>I ANTIKEN</h1>
  <h2>De gamla kulturerna</h2>
    <h3>Mesopotamien</h3>
    <h3>Egypten</h3>
    <h3>Israel</h3>
  <h2>Grekland</h2>
    <h3>Förhistoria</h3>
      <h4>Mytologiska gestalter</h4>
    <h3>Genrer och instrument</h3>
```

1.2.5 Inslag som skapas för talboken

Vissa avsnitt i böcker, som inte är rubriker eller löpande text, kräver en speciell behandling för att kunna användas i talboken. Detta handlar ofta om avsnitt som inte har en given placering i textflödet som till exempel fotnoter och illustrationer. Vanligtvis placeras denna typ av avsnitt i sviter i slutet av de sektioner de tillhör. Redigerarens uppgift är att strukturera bokens avsnitt och sektioner till inslag och därigenom göra dem sökbara för läsaren i talboken. Det är viktigt att utgå från antalet fotnoter eller illustrationer när man avgör om sviter ska skapas. Om det till exempel endast förekommer ett fåtal tabeller i en bok bör dessa redigeras in på plats i den löpande texten. När avsnitt redigeras in i sviter förses dessa med egna navigationspunkter och rubriker i NCC-källfilen.

1.2.6 Sidstruktur

Vid sidan av rubrikstrukturen utgör bokens sidnummer en parallell navigationsstruktur. Sidstrukturen förenklar orienteringen för talboksläsaren som använder den tryckta boken jämsides. Dessutom är sidor ofta en lagom stor enhet att navigera efter när man "bläddrar" i talboken.

Tre typer av sidangivelser i tryckta böcker ska anges i talböcker:

- "Normalsidor" är de sidor som förekommer i boken huvudsakliga löptext. Dessa är oftast angivna med arabiska siffror 1-9 och märkes upp:
29
- Inledande avsnitt har ibland en egen, vanligen romersk numrering I, II, III, IV osv. Dessa ska märkas upp:
xii

- Vissa appendix eller andra avslutande avsnitt har en egen numrering som skiljer sig från den löpande texten. Det kan vara sidor angivna med bokstäver eller kombinationer av bokstäver och siffror A1, A2, A3 osv. Dessa märkes upp:
A2

Navigationspunkten för en sida ska alltid ligga som första inslag innan texten eller rubriken på sidan börjar. Detta innebär att om en sida börjar med en rubrik placeras sidans navigationspunkt före rubriken. I exemplet nedan ligger rubriken ”Den gregorianska sången” överst på sidan 28.

Exempel:

```
...  
<span class="page-normal">28</span>  
  <h2>Den gregorianska sången</h2>  
<span class="page-normal">29</span>  
<span class="page-normal">30</span>  
  <h3>Standardrepertoarens etablering</h3>  
...
```

2 Redigering av skön-, fack- och högskolelitteratur

2.1 Inledande inslag i talboken

De inslag som kommer före den löpande texten kallas för inledande inslag. De inledande inslag som ska vara sökbara ska alltid vara i följande ordning: [Titel], [Information om 17 § upphovsrättslagen] (se text nedan), Information om talboken, Förlagsinformation, Baksidestext. Sedan följer eventuellt: Innehåll, Förord och Inledning.

2.1.1 Titel

Titel och författare enligt TPBs markeringar på titelbladet i den tryckta boken: [titel] av [författare]. SPSM har egen rutin för detta inslag.

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1 class="title">"Titel enligt TPB:s markeringar" av "författare enligt TPB:s markeringar"</h1>
```

I detta inslag ska inläsaren alltid läsa texten nedan efter titel och författare. Observera att texten inte ska skrivas in i NCC-källfilen.

Denna talbok är framställd av Talboks- och punktskriftsbiblioteket år [år för slutleverans till TPB]

Inläsare är[inläsare] vid [producent]

För engelska titlar:

This talking book is produced by Talboks- och punktskriftsbiblioteket, i.e. The Swedish Library of Talking Books and Braille in [Year of delivery to TPB]

Read by [Narrator] at [Producer]

2.1.2 Information om 17 § upphovsrättslagen

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Denna talbok är framställd för personer med funktionshinder enligt 17 § upphovsrättslagen. Olaga spridning eller överföring beivras</h1>
```

Observera att denna text inte ska läsas in av inläsaren. Ljudfil levereras av beställaren.

2.1.3 Information om talboken

Information om talboken informerar läsaren om hur talboken fungerar. Inslaget formuleras av redigeraren och skrivs med utgångspunkt från redigeringen. Informationen ska formuleras så att den beskriver en färdig produkt, inte vad inläsaren gör. Inslaget bör inte heller hänvisa ordagrant till rubriker i NCC-källfilen. Använd istället generella beteckningar.

Inslaget Information om talboken bör vara så kort som möjligt. Det inleds alltid med *Information om talboken* och avslutas med *Slut på information om talboken*.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Information om talboken</h1>

I engelska böcker:

<h1>Information about the talking book</h1>

Följande kommenteras i Information om talboken:

- Kort information om den tryckta boken (antal sidor, delar och kapitel).
- Talbokens navigerbara inslag på respektive nivå (exklusive lägre nivåer i inledande och avslutande inslag). Om de inledande/avslutande inslagen är flera till antalet kan det bli förvirrande om de räknas upp i Information om talboken. Då sammanfattas dessa med begreppen ”inledande inslag” och ”avslutande inslag”. (Se exempel nedan och avsnitt 2.6)
- Var illustrationer, tabeller och noter återfinns och i stora drag hur de behandlas, eller om de utgår
- När boken har en oregelbunden struktur ska detta kommenteras, t.ex. när enstaka avsnitt i den löpande texten innehållsmässigt skiljer sig från texten i övrigt och ligger på en hierarkiskt lägre nivå
- Eventuella avvikelser från den tryckta boken ska anges, till exempel en bok med parallelltext på olika språk och där språken läses ett i taget. Ange även om den tryckta boken innehåller CD-bilaga och att denna utgår i talboken (se exempel 2 nedan)

Exempel 1 skönlitteratur:

Information om talboken.

Den tryckta boken omfattar 640 sidor. Den är indelad i 4 delar med sammanlagt 18 kapitel. I talboken kan man förflytta sig mellan bokens rubriker. Delar finns på nivå 1 och kapitel på nivå 2. Man kan dessutom söka på bokens sidnummer fast dessa inte är inlästa. Slut på information om talboken

Exempel 2 fack-/högskolelitteratur:

Information om talboken.

Den tryckta boken omfattar 192 sidor fördelade på 11 kapitel. I talboken kan man förflytta sig mellan bokens rubriker. På nivå 1 finns inledande inslag, bokens kapitel, samt avslutande inslag. På nivå 2 finns underrubriker i den löpande texten. Kapitel 9 och 11 innehåller även rubriker på nivå 3. Sidnummer är inlästa och sökbara. Alla bokens illustrationer kommenteras och är placerade i svit i slutet av respektive kapitel. Den tryckta boken innehåller en CD-bilaga. CD-bilagan utgår ur talboken på grund av upphovsrättsliga skäl. Slut på information om talboken.

Exempel 3 fack-/högskolelitteratur på engelska:

Information about the talking book.

This book comprises 350 pages, divided into 4 parts of 12 chapters, and succeeding material. Parts, chapters, notes, literature, and an index are found at level 1. Subheadings in the chapters are at level 2 and 3. You can also search for individual pages. There are several illustrations in the book. Most of them are given a brief comment and they are found at the end of each chapter. End of the information about the talking book.

Information om hur man navigerar i de olika inslagen efter den löpande texten ges alltid lokalt (t.ex. i notförteckning, alla slags register, bildsviter). Detta för att inte tynga Information om talboken med alltför detaljerad information.

2.1.4 Förlagsinformation

Inslaget inleds högst upp på titelbladet (dvs. den sida där TPB markerat titel och författare) eller tidigare om viktig information finns före titelbladet. Inslaget avslutas ofta längst ned på titelbladets baksida. Inläsaren ska i detta inslag åter läsa markerad titel och författare. Om förlagsinformationen återfinns i slutet av den tryckta boken ska inslaget flyttas till angiven plats efter Information om talboken.

För barn- och ungdomsböcker placeras förlagsinformation sist i talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Förlagsinformation</h1>

I engelska böcker:

<h1>Publisher's Information</h1>

2.1.5 Baksidestext och fliktext

Detta inslag innehåller bokens baksidestext samt eventuellt ett flertal andra sektioner som allihop ska läsas in i inslaget Baksidestext. Ordningen på sektionerna i inslaget bestäms av ordningen i den tryckta boken. Dock placeras alltid baksidestexten först. Finns det ingen baksidestext men en eller två fliktexter ska dessa läsas in först i inslaget.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Baksidestext</h1> (om baksidestext saknas: <h1>Fliktext</h1>)

I engelska böcker:

<h1>Back cover text</h1>

2.1.6 Förlagsreklam och recensioner av författarens övriga produktion

Dessa sektioner utgår alltid ur talboken.

2.1.7 Författarens tidigare verk

En förteckning av författarens tidigare utgivning kan presenteras på olika sätt i den tryckta boken. Den kan finnas på baksida, flikar eller på titelbladets baksida. Förekommer förteckningen på mer än en plats läses den bara vid första förekomsten.

2.1.8 Delar i serier

Uppräkningen av delarna i serien kan presenteras på olika sätt i den tryckta boken. Oftast återfinns uppgifterna i på titelbladets baksida och ingår då i inslaget Förlagsinformation. Förekommer förteckningen på mer än en plats läses den bara vid första förekomsten.

2.1.9 Tack, dedikation, motto etc.

Sektionerna kan presenteras på olika sätt i den tryckta boken. I de flesta fall placeras dessa sektioner i inslaget Baksidestext utan en egen navigationspunkt i NCC-källfilen.

När en skönlitterär bok inleds med ett citat, dikt eller motto ska denna kunna förses med en navigationspunkt. I facklitteratur kan citat, dikt eller motto i undantagsfall få egna navigationspunkter i NCC-källfilen när sektionerna innehåller en längre text. När sektionerna förekommer i slutet av boken får inlagen alltid egna navigationspunkter med den rubriktext som finns i den tryckta boken.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Motto</h1>

<h1>Tack</h1>

2.1.10 Innehållsförteckning

Den tryckta bokens innehållsförteckning ska läsas. Om inslaget saknar rubrik i den tryckta boken används rubriken "Innehåll" i talboken. Eftersom innehållsförteckningen kan användas som en ingång till boken via sidsökning är det av stor vikt att sidhänvisningar är korrekta.

Finns det två innehållsförteckningar läses båda in i den ordning de står i boken och de får varsin navigationspunkt. De båda innehållsförteckningarna särskiljs med en förtydligande text, till exempel "Detaljerat innehåll" respektive "Översiktligt innehåll".

Innehåll i NCC-källfilen:

Exempel 1:

<h1>Innehåll</h1>

Exempel 2:

<h1>Översiktligt innehåll</h1>

<h1>Detaljerat innehåll</h1>

I engelska böcker: <h1>Contents</h1>

2.1.11 Förord

Den tryckta bokens förord ska läsas. Om inslaget inte har någon rubrik i den tryckta boken används rubriken "Förord" i talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Förord</h1>

I engelska böcker:

<h1>Preface</h1>

2.1.12 Inledning

Den tryckta bokens inledning ska läsas. Om inslaget inte har någon rubrik i den tryckta boken används rubriken "Inledning" i talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Inledning</h1>

I engelska böcker:

<h1>Introduction</h1>

2.2 Den löpande texten

Den löpande texten består av bokens egentliga text och är ofta indelad i delar, kapitel och underavsnitt och löper fram till litteraturförteckning, ordförklaringar, noter m.m. Dessa sektioner förses med navigationspunkter i talboken.

Sektionerna ska vara inordnade i en hierarkiskt korrekt struktur i talboken. Observera att en sektion på nivå 1 måste följas av en sektion på nivå 1 eller 2, även om sektionerna enligt den tryckta boken är placerade på nivå 3. I detta fall placeras den första sektionen på nivå 2 och efterföljande sektioner på nivå 3.

Det är vanligt förekommande att den tryckta bokens innehållsförteckning och den löpande textens rubriker inte är exakt överensstämmande. T.ex. kan det förekomma rubriker i den löpande texten som inte är inkluderade i innehållsförteckningen. Oftast görs dessa sektioner sökbara i talboken.

2.2.1 Delar

Innehåll i NCC-källfilen:

Exempel:

```
<h1>Del II</h1>
```

2.2.2 Kapitel

Innehåll i NCC-källfilen:

Exempel:

```
<h1>Jordbrukssamhället </h1>
```

I de fall en bok innehåller både delar och kapitel, placeras kapitelrubriker på nivå 2.

Exempel:

```
<h1>Del I: Antiken </h1>  
<h2>De gamla kulturerna </h2>
```

2.2.3 Underavsnitt

Innehåll i NCC-källfilen:

För underrubriker används <h2> till och med <h6>.

Exempel:

```
<h1>Del I: Antiken </h1>  
<h2>De gamla kulturerna</h2>  
<h3>Mesopotamien</h3>  
<h3>Egypten</h3>  
<h3>Israel</h3>  
<h2>Grekland</h2>  
<h3>Förhistoria</h3>  
<h4>Mytologiska gestalter</h4>
```

2.2.4 Kapitelindelade böcker utan rubriker

I romaner och lyrik som saknar rubriker vid nytt kapitel eller ny dikt, används de första 3-4 orden i meningen följt av "... " som rubriktext i talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Det var en gång...</h1>

2.2.5 Läsning av sidnummer

Sidnummer läses i de flesta böcker inom facklitteratur och i all studielitteratur, även för de sidor som saknar sidnummer. När en sida är tom eller i sin helhet består av struket material ska detta anges.

Sidnummer läses inte i facklitteratur som är av "skönlitterär" karaktär, till exempel biografier och reseskildringar. Dessa ska dock läsas in med sidnummer om de har register eller annan typ av sidhänvisning.

2.3 Illustrationer och tabeller

Redigeraren tar ställning till om illustrationer ska vara med i talboken och kan ge generella instruktioner till inläsaren. För en detaljerad genomgång av hur illustrationer ska beskrivas, se dokumentet "Riktlinjer för Bildbeskrivningar".

2.3.1 Placering och indexering av illustrationer och tabeller

Illustrationer och tabeller ska ges en lämplig placering. I de flesta fall ska illustrationer läggas i svit i slutet av respektive eller annat lämpligt avsnitt, kapitel eller sist i boken. När onummerade illustrationer placeras i svit ska dessa identifieras med sidhänvisning.

I undantagsfall kan illustrationer eller tabeller läsas på plats. Detta gäller om illustrationen eller tabellen är så central för förståelsen av den aktuella text-passagen, att texten blir svår att tillgodogöra sig utan denna illustration. Detta gäller även om flertalet illustrationer bryts ut och placeras i svit under egen rubrik.

När en bok endast innehåller ett fåtal illustrationer/tabeller kan alla placeras på plats.

Sviter med illustrationer eller tabeller i slutet av kapitel ges en egen indexpunkt med rubriktext motsvarande den terminologi som finns i boken. Sviter placeras på underordnad nivå till kapitlet. Enskilda illustrationer eller tabeller kan göras navigerbara, var för sig eller i grupper om fem, tio osv. Bildsjok placeras med egen indexpunkt sist i respektive kapitel eller sist i talboken.

Exempel

```
<h1>Del I: Antiken </h1>
  <h2>De gamla kulturerna</h2>
    <h3>Mesopotamien</h3>
    <h3>Egypten</h3>
    <h3>Israel</h3>
    <h3>Illustration 1-5</h3>
    <h3>Illustration 6-10</h3>
    <h3>Illustration 11-13</h3>
  <h2>Grekland</h2>
    <h3>Förhistoria</h3>
```

<h4>Mytologiska gestalter</h4>
<h3>Illustration 1-5</h3>
<h3>Illustration 6-10</h3>

2.3.2 Information om lokal navigation i bildsviter

När illustrationer placeras i bildsviter under egen rubrik, lämnas information om lokal information direkt efter rubriken.

Exempel på lokal information som läses direkt efter rubriken:

Här finns skisserna till kapitel 9. De är grupperade i grupper om fem. Man kan förflytta sig mellan var femte skiss på nivå 2.

2.4 Kompletterande text: marginaltext, faktarutor

I den tryckta boken finns ibland kompletterande texter i anslutning till den löpande texten. Det kan vara marginaltext, faktarutor etc. Det finns i huvudsak två sätt att behandla kompletterande texter, antingen lägga in dem i texten där de innehållsmässigt hör hemma eller också samla ihop dem till slutet av texten. Om sektionerna är omfattande placeras de sist i kapitlet med en egen navigationspunkt på underordnad nivå till kapitlet.

Vissa typer av parallelltext återkommer kontinuerligt i en längre text. Dessa ska behandlas på samma sätt i hela boken. Den här typen av text kan få en rubrik, till exempel ”Faktaruta”. Om sådana inslag skapas för talboken ska inslagen placeras på underordnad nivå till rubriken.

Exempel

<h1>Del I : Antiken </h1>
<h2>De gamla kulturerna</h2>
<h3>Mesopotamien</h3>
<h3>Egypten</h3>
<h3>Israel</h3>
<h4>Faktaruta</h4>
<h2>Grekland</h2>
<h3>Förhistoria</h3>
<h4>Mytologiska gestalter</h4>

2.5 Ordning för rubriker skapade för talboken

I de fall då rubriker skapas för t.ex. illustrationer, faktarutor, övningar etc., placeras dessa i den ordning som skapar bästa möjliga läsbarhet och förståelse för innehållet.

I de fall när olika slags illustrationer har gemensam numrering så behålls den befintliga numreringen och de läses i sin befintliga ordning.

2.6 Avslutande inslag i talboken

De inslag som kommer efter den löpande texten kallas för avslutande inslag. Dessa inslag ska vara sökbara och kommer till exempel i följande ordning: käll- och litteraturförteckning, register, notförteckning, appendix, index med mera. Information om hur man navigerar i de olika inslagen

ges alltid lokalt vid respektive inslag och direkt efter rubriken (t.ex. i notförteckning, alla slags register, bildsviter). Nedan följer några exempel på hur avslutande inslag behandlas.

Exempel på lokal information som läses direkt efter rubriken (i detta exempel Noter):

Man kan förflytta sig mellan var tionde not på nivå 2.

2.6.1 Käll- och litteraturförteckning

Förteckningar ska indelas i undersektioner med hjälp av begynnelsebokstäverna, oavsett om den tryckta bokens förteckning har bokstäver som ett slags rubriker eller inte. Om förteckningen är mycket kortfattad görs ingen sådan indelning. När förteckningen återfinns efter varje kapitel i den tryckta boken får inslaget en egen navigationspunkt på underordnad nivå till kapitlet.

Innehåll i NCC-källfilen:

Exempel 1:

```
<h1>Litteraturförteckning</h1>
  <h2>A</h2>
  <h2>B</h2>
  <h2>C</h2>
```

Exempel 2:

```
<h1>Litteraturförteckning</h1>
  <h2>Kapitel 1</h2>
  <h2>Kapitel 2</h2>
  <h2>Kapitel 3</h2>
```

Exempel 3:

```
<h1>Del I : Antiken </h1>
  <h2>De gamla kulturerna</h2>
    <h3>Mesopotamien</h3>
    <h3>Egypten</h3>
    <h3>Israel</h3>
    <h3>Litteratur</h3>
```

2.6.2 Register

Register ska indelas i undersektioner med hjälp av begynnelsebokstäverna oavsett om den tryckta bokens förteckning har versaler som ett slags rubriker eller inte. Om registret är mycket kortfattat görs ingen sådan indelning.

Innehåll i NCC-källfilen:

Exempel 1:

```
<h1>Register</h1>
  <h2>A</h2>
  <h2>B</h2>
  <h2>C</h2>
```

Kronologiska framställningar kan struktureras utifrån lämpligen valda årtal eller andra tidsangivelser.

Exempel 2:

```
<h1>Diskografi</h1>
  <h2>1950-tal</h2>
  <h2>1960-tal </h2>
  <h2>1970-tal </h2>
```

2.6.3 Bildförteckning

Bildförteckningar ingår alltid i talboken.

2.6.4 Noter

I den tryckta boken förkommer noter:

- som notförteckning i slutet av boken
- som notförteckning efter kapitel eller delar
- som fotnoter längst ner på varje sida

2.6.5 Notförteckning i slutet av boken

Då noterna är samlade i en notförteckning i slutet av boken placeras inslaget på nivå 1 och eventuella kapitelindelningar på nivå 2. Därefter följer noterna utan individuella navigationspunkter i NCC-källfilen. Om notförteckningen är mycket omfattande läggs en navigationspunkt vid var tionde not. Observera att de enskilda noterna inte ska indexeras.

Innehåll i NCC-källfilen:

Exempel 1:

```
<h1>Noter</h1>
  <h2>Kapitel 1</h2>
  <h2>Kapitel 2</h2>
  <h2>Kapitel 3</h2>
```

Exempel 2:

```
<h1>Noter</h1>
  <h2>Kapitel 1</h2>
    <h3>Noter 1-10</h3>
    <h3>Noter 11-20</h3>
  <h2>Kapitel 2</h2>
    <h3>Noter 1-10</h3>
    <h3>Noter 11-20</h3>
```

2.6.6 Notförteckning efter kapitel eller del

Notförteckningar som i den tryckta boken är placerade efter kapitel eller delar behåller sin placering i talboken.

När notförteckningen återfinns efter varje kapitel i den tryckta boken får inslaget en egen navigationspunkt på underordnad nivå till kapitlet. Därefter följer noterna utan navigationspunkter. Noterna ska placeras efter eventuella bildsviter.

Exempel:

```
<h1>Del I: Antiken </h1>
  <h2>De gamla kulturerna</h2>
    <h3>Mesopotamien</h3>
    <h3>Egypten</h3>
    <h3>Israel</h3>
  <h2>Illustrationer</h2>
  <h2>Noter</h2>
```

2.6.7 Fotnoter

2.6.7.1 *I svit i slutet av kapitel, del eller sist i boken*

Redigeraren avgör var fotnoter ska placeras, antingen som en notförteckning i slutet av varje kapitel eller i slutet av boken. De struktureras då i NCC-källfilen enligt samma princip som i exemplen i avsnitt 2.6.5 ovan.

2.6.7.2 *Fotnoter som placeras i den löpande texten*

Om boken innehåller ett fåtal fotnoter eller fotnoter vars betydelse går förlorad om de placeras i svit, kan dessa placeras in i texten.

För fotnoter i högskolelitteratur, se avsnitt 2.6.9 nedan. Onummerade noter ska ej numreras.

2.6.8 Bifogat material som inte omfattas av 17 § upphovsrättslagen

Bifogat material till den tryckta boken som inte omfattas av 17 § upphovsrättslagen, t.ex. CD-bilagor, utgår alltid i talboken p.g.a. upphovsrättsliga skäl. Ange alltid i Information om talboken att CD-bilaga utgår om en sådan finns bifogad i den tryckta boken.

2.6.9 Högskolelitteratur som dellervereras

Talböcker producerade för Högscoleservice dellervereras ofta. När man redigerar böcker för Högscoleservice måste man ha detta i åtanke. Delleverans innebär att inläsaren enbart läser den löpande texten och skickar ut denna till studenten under produktionens gång i takt med att boken läses in. Övriga inslag, till exempel illustrationer, tabeller, texttrutor och noter, läses sedan in i efterhand i svit sist i respektive kapitel eller del eller sist i talboken.

2.6.10 Avannons

Avannons anges inte i NCC-källfilen men inläsaren skall ändå avsluta inläsningen med: *Här är talboken slut alt. This is the end of the talking book.*

3 Redigering av barn- och ungdomsböcker (skön- och facklitteratur)

3.1 Inledande inslag i talboken

I barnböcker ligger inslaget Förlagsinformation sist i talboken, detta för att läsaren snabbare ska komma fram till den egentliga texten.

De inledande inslag som ska vara sökbara ska alltid vara i följande ordning: [Titel], [Information om 17 § upphovsrättslagen] (se text nedan), Information om talboken, Baksidestext. Sedan följer eventuellt: Innehåll, Förord och Inledning.

3.1.1 Titel

Titel enligt TPBs markeringar på titelbladet i den tryckta boken: [titel] av [författare]. SPSM har egen rutin för detta inslag.

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1 class="title">"Titel enligt TPB:s markeringar" av "författare enligt TPB:s markeringar"</h1>
```

I detta inslag ska inläsaren alltid läsa texten nedan efter titel och författare. Observera att texten inte ska skrivas in i NCC-källfilen.

Denna talbok är framställd av Talboks- och punktskriftsbiblioteket år [år för slutleverans till TPB]

Inläsare är[inläsare] vid [producent]

För engelska titlar:

This talking book is produced by Talboks- och punktskriftsbiblioteket, i.e. The Swedish Library of Talking Books and Braille in [Year of delivery to TPB]

Read by [Narrator] at [Producer]

3.1.2 Information om 17 § upphovsrättslagen

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Denna talbok är framställd för personer med funktionshinder enligt 17§ upphovsrättslagen. Olaga spridning eller överföring beivras</h1>
```

Observera att denna text inte ska läsas in av inläsaren. Ljudfil levereras av TPB.

3.1.3 Information om talboken

Inslaget formuleras av redigeraren och skrivs med utgångspunkt från redigeringen. Informationen ska formuleras så att den beskriver en färdig produkt, inte vad inläsaren gör. Inslaget bör inte

heller hänvisa ordagrant till rubriker i NCC-källfilen. Använd istället generella beteckningar. Använd ett enklare språk än vad som är brukligt i vuxenböcker.

I böcker med många illustrationer, kartor etc., kan det vara en fördel för seende talboksläsare att använda den tryckta boken jämsides. Därför ska följande nämnas i information om talboken:

- Att det finns många illustrationer
- Var illustrationerna, kartorna etc. behandlas

Exempel: *Illustrationerna finns i slutet av varje kapitel.*

Inslaget Information om talboken skrivs när redigeringen av boken är gjord och med utgångspunkt från redigeringen. Inslaget inleds alltid med *Information om talboken* och avslutas med *Slut på information om talboken*.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Information om talboken</h1>

Exempel 1:

Information om talboken. Den här boken har 144 sidor. På nivå 1 kan man förflytta sig mellan de 9 kapitlen i boken. Man kan också söka på bokens sidnummer fast de inte är inlästa. Slut på Information om talboken.

Exempel 2:

Information om talboken. Den här boken har 112 sidor. På nivå 1 kan man förflytta sig mellan de 9 kapitlen i boken. På nivå 2 finns spökfakta till varje kapitel. Man kan också söka på bokens sidnummer fast de inte är inlästa. Slut på Information om talboken.

3.1.4 Baksidestext

Baksidestext placeras efter inslaget Information om talboken.

Baksidestext och eventuell fliktext placeras ihop på nivå 1.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Baksidestext</h1>

I vissa fall kan baksidestexten vända sig till vuxna i Hcf- och Hcg-böcker.

I dessa fall placeras baksidestexten före inslaget Förlagsinformation sist i talboken med en egen rubrik i NCC-källfilen på nivå 1.

3.1.5 Sektioner som placeras inom inslaget Baksidestext

3.1.5.1 Författarens tidigare verk

Oberoende av placeringen i den tryckta boken ska förteckningen placeras sist i talboken i inslaget Förlagsinformation.

3.1.5.2 Delar i serier

Uppräkningen av delarna i serien kan presenteras på olika sätt i den tryckta boken. Oftast återfinns uppgifterna på titelbladets baksida och ingår då i inslaget Förlagsinformation sist i talboken.

3.1.5.3 Tack, dedikation, motto etc.

I de flesta fall placeras dessa sektioner i inslaget Baksidestext utan en egen navigationspunkt i NCC-källfilen.

I undantagsfall, när sektionerna innehåller en längre text, kan dessa få egna navigationspunkter i NCC-källfilen. I skönlitterära böcker kan inledande citat eller motto förses med en egen navigationspunkt.

Exempel på innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Motto</h1>
```

```
<h1>Tack</h1>
```

3.1.5.4 Förlagsinformation och recensioner av författarens övriga produktion

Dessa sektioner utgår alltid ur talboken.

3.1.6 Förord

Förord läses efter inslaget Baksidestext.

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Förord</h1>
```

3.1.7 Innehållsförteckning

Den tryckta bokens innehållsförteckning ska läsas som den står och där den är placerad i den tryckta boken. Om innehållsförteckningen saknar rubrik i den tryckta boken används rubriken "Innehåll" i talboken. Eftersom innehållsförteckningen kan användas som en ingång till boken via sidsökning är det av stor vikt att sidhänvisningar är korrekta.

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Innehåll</h1>
```

3.2 Den löpande texten

Den löpande texten består av bokens egentliga text och är ofta indelad i delar, kapitel och underavsnitt. Samtliga dessa sektioner ska förses med navigationspunkter i talboken.

Redigeraren beslutar vilka sektioner som ska vara sökbara och på vilken nivå de ska ligga. Sektionerna ska vara inordnade i en hierarkiskt korrekt struktur i talboken. Observera att en sektion på nivå 1 måste följas av en sektion på nivå 1 eller 2, även om sektionerna enligt den tryckta bokens layout är placerade på nivå 3. I detta fall placeras den första sektionen på nivå 2 och efterföljande sektioner på nivå 3.

Den tryckta bokens innehållsförteckning och den löpande textens rubriker är inte alltid exakt överensstämmande. Sektioner i boken görs oftast sökbara i talboken trots att deras rubriker inte ingår i den tryckta innehållsförteckningen.

3.2.1 Delar

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Del II</h1>
```

3.2.2 Kapitel

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Myror</h1>
```

Då en bok innehåller både delar och kapitel, placeras kapitelrubriker på nivå 2.

Exempel:

```
h1>Del I : Insekter</h1>
```

```
  <h2>Myror</h2>
```

3.2.3 Underavsnitt

Innehåll i NCC-källfilen:

För underrubriker används <h2> till och med <h6>.

Exempel:

```
<h1>Del I: Insekter </h1>
```

```
  <h2>Myror</h2>
```

```
    <h3>Livet i stacken</h3>
```

```
    <h3>Ett samhälle i genomskärning</h3>
```

```
    <h3>Vandrarmyror</h3>
```

```
  <h2>Skalbaggar</h2>
```

```
    <h3>Städare i naturen</h3>
```

```
      <h4>Allätarna</h4>
```

3.2.4 Kapitelindelade böcker utan rubriker

I böcker som saknar rubriker vid nytt kapitel används de första 3-4 orden i meningen följt av "... " som rubriktext i talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Det var en gång...</h1>
```

3.3 Avslutande inslag

3.3.1 Förlagsinformation

Inslaget inleds högst upp på titelbladet (dvs. den sida där TPB markerat titel och författare) eller tidigare om viktig information finns före titelbladet. Inslaget avslutas ofta längst ned på titelbladets baksida. Inläsaren ska i detta inslag åter läsa markerad titel och författare. Till skillnad från vuxenlitteratur är inslaget placerat sist i talboken innan avannonsen.

Förlagsinformationen har en egen navigationspunkt i NCC-källfilen:

```
<h1>Förlagsinformation</h1>
```

3.3.2 Avannons

Avannons anges inte i NCC-källfilen men inläsaren skall ändå avsluta inläsningen med: *Här är talboken slut* alt. *This is the end of the talking book*.

3.4 Illustrationer

Redigeraren tar ställning till om illustrationer ska vara med i talboken och kan ge generella instruktioner till inläsaren. För en detaljerad genomgång av hur illustrationer ska beskrivas, se dokumentet "Riktlinjer för Bildbeskrivningar".

3.4.1 Placering och indexering av illustrationer och tabeller

Illustrationer som kommenteras i den löpande texten placeras efter det textavsnitt där de innehållsmässigt hör hemma. Redigeraren beslutar om text tillhörande strukna illustrationer ska tas med, men bildtexter som är en upprepning av vad som står i texten ska utgå. I inslaget Information om talboken anges att den tryckta boken innehåller illustrationerna men att de utgår ur talboken.

3.5 Barnböcker med musikillustrationer

Musik kan ibland ersätta bilderna i en rikt illustrerad bok. TPB beslutar om det ska vara musik i talboken. Musiken ska spegla stämningen i boken. Musiken måste anmälas till nordic copyright bureau (ncb) på blankett som TPB tillhandahåller.

4 Redigering av facklitteratur för seende (talbok och tryckt bok används parallellt)

Dessa böcker görs för seende. Det är rikt illustrerade fackböcker där bilderna innehåller väsentlig information som är svår att återge i en bildbeskrivning. Exempel på sådana böcker är Körkortsboken eller Jägarskolan. Inläsaren gör alltså inga bildbeskrivningar utan hänvisar till illustrationerna i boken.

4.1 Redigering

Talbokens olika inslag kommer oftast i följande ordning: Påannons, Information om 17 § upphovsrättslagen, Information om talboken, baksidestext (inklusive eventuell fliktext), förord, löpande text, samt eventuell avslutande text. Den löpande texten redigeras som facklitteratur avseende struktur och hierarki.

Grundregeln är dock att bokens illustrationer och texten bestämmer ordningen i talboken. När man bestämmer ordningen tar man också hänsyn till eventuell kronologi eller om någon illustration på något sätt är viktigare än någon annan. I de böcker som har ett stort antal illustrationer på ett uppslag, bör redigeraren markera vilken illustration som är den sista i ordningen.

Sidnummer läses, men om boken är organiserad i uppslag, anges uppslagets sidnummer.

Boken redigeras som en vanlig fackbok men med vissa tillägg:

- I inslaget Information om talboken ska det framgå att boken är för seende och att den tryckta boken bör användas parallellt
- Illustrationer på omslag nämns inte
- I böcker där brödtexten är uppdelad i många korta stycken med egna rubriker, placeras huvudrubriken på nivå 1 och var och en av underrubrikerna på nivå 2

5 Talbok för lästräning

Talböcker för lästräning är främst avsedda för personer med läs- och skrivsvårigheter. Det är relativt korta böcker med stor typografi som lämpar sig för lästräning. Talboken används alltid tillsammans med den tryckta boken.

Den tryckta boken läses i två hastigheter. Den första versionen läses i normal hastighet och den andra versionen läses långsamt och tydligt. De två hastigheterna blir separata böcker med samma talboksnummer. Det innebär att böckerna blir identiska gällande sidindexering och navigationspunkter.

Talbokens filuppsättning ska ligga i var sin mapp som döps ”Bok 1” respektive ”Bok 2”.

5.1 Inslagens ordning

Talbokens olika inslag ska läsas i den ordning de förekommer i den tryckta boken. Inslagen i varje bok, det vill säga varje hastighet, kommer oftast i följande ordning: Påannons, Information om talboken, baksidestext (inklusive eventuell fliktext), förord, löpande text, samt eventuell avslutande text.

Observera att varje hastighet/bok ska vara komplett, det vill säga innehålla alla relevanta inslag ovan.

5.1.1 Påannons

Påannonsen levereras av beställaren. Observera att denna typ av talbok inte har inslaget Förlagsinformation.

5.1.2 Struktur i NCC-källfilen

Talbok för lästräning har egna påannonser, en för varje hastighet och som läses i respektive bok/hastighet. Den första boken ska alltid vara i normal hastighet, den andra i långsam hastighet.

Det görs två NCC-källfiler för varje titel, en för den normala hastigheten och en för den långsamma. Observera att det i <title>-elementet i både <head>- och <body>-sektionerna ska ingå information om vilken hastighet det är.

Innehåll i NCC-källfilen:

Exempel Bok 1: normal hastighet

```
<head>
```

```
  <title>"Titel enligt TPB:s påannons" av "författare enligt TPB:s påannons", normal hastighet
```

```
</title>
```

```
<meta name_”...”>
```

```
<meta name_”...”>
```

```
...
```

```
</head>
```

```
<body>
<h1 class="title">"Titel enligt TPB:s påannons" av "författare enligt TPB:s påannons", normal
hastighet</h1>
...
</body>
```

Exempel Bok 2: långsam hastighet

```
<head>
<title>"Titel enligt TPB:s påannons" av "författare enligt TPB:s påannons", långsam hastighet
</title>
<meta name_"...">
<meta name_"...">
...
</head>
<body>
<h1 class="title">"Titel enligt TPB:s påannons" av "författare enligt TPB:s påannons", långsam
hastighet</h1>
...
</body>
```

5.1.3 Information om 17 § upphovsrättslagen

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Denna talbok är framställd för personer med funktionshinder enligt 17§ upphovsrättslagen.
Olaga spridning eller överföring beivras</h1>
```

Observera att denna text inte ska läsas in av inläsaren. Ljudfil levereras av TPB.

5.1.4 Information om talboken

Inslaget kommer alltid direkt efter påannonserna i båda hastigheterna och är ett slags talbokens förord. Inslaget ska kortfattat beskriva den digitala talboken. Informationen ska formuleras så att den beskriver en färdig produkt, inte vad inläsaren gör. Inslaget bör inte heller hänvisa ordagrant till rubriker i NCC-källfilen. Använd istället generella beteckningar. I barnböcker används ett ledigare språk än vad som är brukligt i vuxenböcker.

Inslaget Information om talboken skrivs när redigeringen av boken är gjord och med utgångspunkt från redigeringen. Inslaget inleds alltid med *Information om talboken* och avslutas med *Slut på information om talboken*.

Exempel bok 1:

Information om talboken.

Den här boken innehåller 65 sidor fördelade på 9 kapitel. Man kan förflytta sig mellan kapitlen på nivå 1. Man kan också söka på bokens sidnummer. I bok 2 på den här skivan läser jag långsamt. Där är det meningen att du ska följa med i den tryckta boken samtidigt som du lyssnar. Men nu kan du bara lyssna. Slut på Information om talboken.

Exempel bok 2:

Information om talboken.

Den här boken innehåller 65 sidor fördelade på 9 kapitel. Man kan förflytta sig mellan kapitlen på nivå 1. Man kan också söka på bokens sidnummer. Det är meningen att du ska följa med i den tryckta boken när du lyssnar på talboken. Slut på Information om talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Information om talboken</h1>

5.1.5 Baksidestext

Baksidestexten placeras efter Information om talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Baksidestext</h1>

5.1.5.1 Förlagsinformation och recensioner av författarens övriga produktion.

Dessa inslag utgår alltid ur talboken.

5.1.6 Förord

Den tryckta bokens förord ska läsas. Om inslaget inte har någon rubrik i den tryckta boken används rubriken "Förord" i talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Förord</h1>

5.1.7 Innehållsförteckning

Den tryckta bokens innehållsförteckning ska läsas som den står och efter eventuell baksidestext. Om inslaget saknar rubrik i den tryckta boken används rubriktexten "Innehåll" i talboken

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Innehåll</h1>

5.2 Den löpande texten

Den löpande texten behandlas som i avsnitt 3 "Redigering av barn- och ungdomsböcker (skön- och facklitteratur)".

5.2.1 Avannons

Avannons anges inte i NCC-källfilen men inläsaren skall ändå avsluta inläsningen med: *Här är talboken slut alt. This is the end of the talking book.*

5.3 Sidnummer

Sidnummer läses.

5.4 Illustrationer

Illustrationer utgår oftast. Endast om illustrationerna behövs för förståelsen av texten, tas de med och behandlas då som i avsnitt 3.4 ”Illustrationer”.

5.5 Easy Readers o dyl.

Dessa böcker behandlas som Talbok för lästräning. På- och avannonser, samt inslaget Information om talboken läses på svenska.

6 Specialinläsning och specialinläsning för seende

Specialinläsning läses i första hand in för personer med utvecklingsstörning som kan ha svårt att lyssna på en vanlig bok inläst i normal hastighet. Förlagan är LL-böcker (utgivna av Centrum för Lättläst) eller andra lättlästa böcker som har rak handling och ett enkelt språk. Böckerna läses tydligt men med bibehållen satsmelodi. De kan ibland kombineras med den tryckta boken för att man ska kunna följa med i boken samtidigt som man lyssnar. TPB beslutar om den tryckta boken ska vara med eller ej.

Specialinläsningar innehåller dessutom korta musik- eller ljudillustrationer och kan vara inläst med flera röster. Alla tre varianterna används mycket sällan i en och samma talbok. TPB beslutar när det ska vara musik, ljudillustrationer och flera röster i en bok.

Redigeraren markerar i den tryckta boken var musik- och ljudillustrationerna ska placeras. De ska komma något så när regelbundet så att inte allt läggs i slutet eller i början av boken.

Specialinläsningar ska det finnas en ingress som mycket kortfattat berättar om bokens handling. Om baksidestexten inte är för svår, utan vänder sig till barn eller personer med utvecklingsstörning, kan den fungera som inledning. Svåra baksidestexter som vänder sig till andra än målgruppen stryks. Saknas det en lämplig baksidestext, eller om den har strukits, formuleras inledningen av redigeraren och inläsaren läser den efter inslaget Information om talboken.

6.1 Specialinläsning

6.1.1 Inslagens ordning

Talbokens olika inslag ska läsas i den ordning de förekommer i den tryckta boken. Baksidestext som inte är för ”svår” utan vänder sig direkt till läsaren (till exempel i en LL-bok) kan vara en bra inledning till boken och placeras efter inslaget Information om talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1>Baksidestext</h1>
```

6.1.2 Påannons

Påannonsen levereras av beställaren. Observera att denna typ av talbok inte har inslaget Förlagsinformation.

Innehåll i NCC-källfilen:

```
<h1 class="title">"Titel enligt TPB:s påannons" av "författare enligt TPB:s påannons"</h1>
```

6.1.3 Information om 17 § upphovsrättslagen

Som första inslag i båda versionerna, direkt efter titel och författare, placeras information om 17 § upphovsrättslagen. Informationen levereras från beställaren i form av en fast fras.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Denna talbok är framställd för personer med funktionshinder enligt 17§ upphovsrättslagen. Olaga spridning eller överföring beivras</h1>

6.1.4 Information om talboken

Inslaget Information om talboken skrivs när redigeringen av boken är gjord och med utgångspunkt från redigeringen. Inslaget ska med ett mycket enkelt språk kortfattat beskriva den tryckta boken och den digitala talboken och vilken slags musik- eller ljudillustrationer den innehåller. Är boken illustrerad, ska det kommenteras här. Inslaget inleds alltid med *Information om talboken* och avslutas med *Här är informationen om talboken slut*.

Exempel:

Information om talboken. Den här boken består av 87 sidor. Du kan förflytta dig mellan de 7 kapitlen i boken. Du kan också söka på bokens sidnummer. Efter varje kapitel spelas musik som den lät på medeltiden. Här är informationen om talboken slut.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Information om talboken</h1>

6.1.5 Innehållsförteckning

Den tryckta bokens innehållsförteckning ska läsas som den står och efter eventuell baksidestext. Om inslaget saknar rubrik i den tryckta boken används rubriktexten "Innehåll" i talboken.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>Innehåll</h1>

6.1.6 Den löpande texten

Den löpande texten består av bokens egentliga text och kan vara indelad i kapitel och eventuellt underrubriker. Innehåller en bok delar och kapitel som redigeraren anser bör vara sökbara, placeras både delar och kapitel på nivå 1. Undvik att placera rubriker på nivå 2.

Innehåll i NCC-källfilen:

<h1>"bokens rubrik"</h1>

6.1.7 Avannons

Avannons anges inte i NCC-källfilen men inläsaren skall ändå avsluta inläsningen med: *Här är talboken slut* alt. *This is the end of the talking book*.

6.1.8 Illustrationer

Illustrationer i boken stryks om de inte tillför texten något.

6.2 Specialinläsning för seende

Talboken används alltid tillsammans med den tryckta boken.

Böckerna redigeras som ovan men inläsaren hänvisar till den tryckta boken genom att hänvisa till illustrationer och ge pling inför bladvändning.

6.2.1 Information om talboken

Inslaget Information om talboken skrivs när redigeringen av boken är gjord och med utgångspunkt från redigeringen, se avsnitt 6.1.4 Information om talboken ovan. Inslaget ska också innehålla information om att den tryckta boken ska användas parallellt. Inslaget inleds alltid med *Information om talboken* och avslutas med *Här är informationen om talboken slut*.

Exempel:

Information om talboken. Det är meningen att du ska titta i den tryckta boken samtidigt som du lyssnar. När du hör det här ljudet (pling) ska du vända blad. Du kan förflytta dig mellan de 7 kapitlen i boken. Du kan också söka på bokens sidnummer. I boken finns det sommarljud. Bläddra nu fram till sidan 5 där boken börjar. Här är informationen om talboken slut.

6.2.2 Pling

Redigeraren markerar plingets placering med ”*” i den tryckta boken. I den tryckta boken anges också att inläsaren ska göra en kort paus efter pling vid bladvändningen, en så kallad bladvändarpaus.

6.2.3 Illustrationer

Inläsaren bör hänvisa till illustrationerna med jämna mellanrum för att läsaren ska kunna orientera sig i den tryckta boken.

6.2.4 Musik

Musik läggs in för att ge lämpliga pauser i lyssnandet. Musiken ska vara urskiljbar och får därför inte ligga under löpande läsning. Inslagen ska vara ca 25 sekunder långa. De ska spegla och förstärka stämningen i boken och vara enkla till karaktären. Musiken bör vara instrumental. Sånginslag ska endast läggas in i undantagsfall, t ex ”Ack Värmland, du sköna...” om boken handlar om Värmland. Musiken måste anmälas till nordic copyright bureau (ncb) på blankett som TPB tillhandahåller.

6.2.5 Ljudillustrationer

Ljudillustrationer ska vara urskiljningsbara och får därför inte ligga under löpande läsning. Ljudillustrationerna ska vara tydliga, så att de överensstämmer med bokens text. Det kan vara en telefon som ringer, stadstrafik för att illustrera en stadsmiljö eller fåglar som kvittrar och vind som blåser för att illustrera en sommaräng. Redigeraren anger vilka ljudillustrationer som ska förekomma i talboken samt var dessa ska placeras.

6.2.6 Flera inläsare

En bok med få personer och där det förekommer dialog kan förses med flera inläsare i samma bok. Det bör inte vara fler än tre inläsare som läser boken, t ex två som läser replikerna och en som läser resten av texten. Det kan räcka med att man har en inläsare till huvudpersonens repliker och en annan till resten av texten.